

Een nieuwe aanplant? Start met een weerbare bodem!

Voor de aanleg van een nieuwe aanplant moet je kijken naar de toekomst. Je maakt keuzes over rassen, steunmateriaal, oogstbescherming... Daarnaast is het ook hét moment om aandacht te besteden aan de bodem. Dat laatste gebeurde in het verleden niet en was, zeker op verse grond, geen aandachtspunt. Gezien we vandaag meestal al meerdere generaties bomen op hetzelfde perceel hebben geteeld, is bodemgezondheid een must als we de nieuwe aanplant écht een kans op slagen willen geven. Via regeneratief bodembeheer gaan we werken aan bodemstructuur en bodemleven. Hoe werkt dit praktisch?

De bodemkwaliteit in een bestaande aanplant verbeteren, is niet evident. Het ideale moment om dat wel te doen, is voor de herinplant van een nieuwe boomgaard. In het verleden deden we dit door het inwerken van een grote hoeveelheid stalmest en af en toe werd er eens een jaar een tussenteelt gedaan. Velen kozen als tussenteelt voor maïs, af en toe werd er Japanse haver ingezaaid. Vandaag weten we dat deze teelten slechts een beperkte bijdrage hebben aan de bodemkwaliteit. Om grotere effecten te bekomen, moet er gewerkt worden met soortenrijke groenbedekkersmengsels.

Diversiteit is één van de sleutels!

Waarom is het zo belangrijk om te werken met mengsels van verschillende plantenfamilies? Het wortelgestel van elke plantensoort scheidt specifieke wortellexudaten uit die andere vormen van bodemleven stimuleren. Die verschillende vormen van bodembioïlogie zijn dan weer belangrijk omdat ze samen zorgen voor een betere bodemstructuur.

- Bodembacteriën scheiden suikers uit die als een organische kleefstof ervoor zorgen dat de kleinste bodemdeeltjes aan elkaar plakken.
- *Mycorrhiza*-schimmels scheiden een ander type kleefstof af (glomaline) die iets grotere bodemdeeltjes aan elkaar doet plakken.

Foto 1

Crimproll voor het kneuzen van een groenbedekkersmengsel.

Door de aanwezigheid van beide organismes ontstaan waterbestendige aggregaten of kluitjes die het water heel goed kunnen vasthouden. Dankzij die kluitjes ontstaan er ook poriën waardoor lucht in de bodem kan en planten goed wortelen.

Dieptewerking voor betere afwatering

Door te werken met mengsels is er een breed gamma aan wortels en is er beworteling op verschillende dieptes. Zo verbetert niet enkel de structuur in de toplaag, maar ook in de diepte. Dat helpt enerzijds bij de afwatering onder natte omstandigheden en anderzijds bij het verbeteren van de capillaire opstijging van water bij droogte.

Naast het effect op bodemleven zorgt een soortenrijk groenbedekkersmengsel ook voor een grote hoeveelheid aan organisch materiaal. Sommige mengsels worden 1,5

Foto 2

Doorzaaimachine.

Foto 3

Japanse haver.

tot 1,8 m hoog en brengen al snel tot 20 ton organisch materiaal aan dat niet in de mestbalans wordt meegerekend.

Werken aan een betere bodem is een investering in de toekomst die tijd vraagt. D.w.z. dat je voor optimale resultaten best gedurende minstens één, maar liefst twee seizoenen groenbemesters inzaait. We stelden dit stappenplan op a.d.h.v. de basisprincipes van regeneratief bodembeheer, de ervaringen uit proeven op pcfruit en praktijk bij een aantal vooraanstaande telers.

Zo start je een nieuwe aanplant

- 1 Na het rooien bewerk je de grond best eenmalig met een diepwoeler om storende lagen te doorbreken. Nivelleren kan indien nodig. Nadien verstoort je de bodem zo min mogelijk.
- 2 Zodra de bodem het toelaat, zaai je een eerste groenbedekkermengsel in. Hoe sneller dat gezaaid wordt, hoe beter. In het najaar/begin van de winter gebruik je een winterharde wintermix. Doe je dat niet, dan start je in de het voorjaar, van zodra de weersomstandigheden het toelaten, met een ander snelgroeiend mengsel. De wintermix staat in mei/juni in bloei. Een mengsel dat je in maart of april inzaait, komt in de zomer in bloei.
- 3 Wanneer het groenbemestermengsel begint te bloeien, komt het moment dat de wortelactiviteit afneemt en er nog weinig wortellexudaten worden aangemaakt. Dat is het moment om het bestaande gewas te kneuzen en een nieuw mengsel in te zaaien. Ga het gewas niet maaien of hakselen, want het bodemleven zal de gewasresten verder verteren en het houdt niet zo van een natte brij. Door het gewas te kneuzen met een crimproll (**Foto 1**) verdroogt het eerder.
- 4 Direct na het kneuzen, zaai je een nieuw groenbedekkermengsel in via doorzaai (techniek uit de akkerbouw). De bodem wordt niet opnieuw bewerkt, maar er wordt met minimale bodemverstoring opnieuw ingezaaid. In de landbouw gebruikt men die techniek steeds vaker. Ze voeren het kneuzen van de bestaande groenbemester en het doorzaaien van een nieuwe teelt vaak in één werkgang uit (**Foto 2**). Informeer je bij een landbouwer of loonwerker in de buurt. Afhankelijk van het tijdstip van de tweede zaai (zomer of najaar) kies je voor een zomermix of een winterharde mix.

5 Je hebt nu minstens twee mengsels op een jaar gezaaid. Heb je de mogelijkheid om twee jaar te investeren in de bodem? Zaai dan zeker voor de winter terug een wintermix in, want de andere mengsels vriezen vaak af.

6 Kies bij het aanplanten van de bomen ook voor minimale bodemverstoring. Frees of spit de plantstrook niet voor het planten. Frees enkel de gleuf open, zodat er toch voldoende fijne grond is om de bomen vlot te planten.

Maakt dat nu verschil?

Wat? Twee jaar geen bomen planten en een teelt zaaien die financieel niets opbrengt... Maakt dat nu zo'n groot verschil?

In het voorjaar van 2022 startte op pcfruit een proef op waarbij verschillende tussenteelten voor twee jaar werden ingezaaid. Japanse haver was de referentie (**Foto 3**). Daarnaast zaaiden we een eenvoudig mengsel van Japanse haver met bladrammenas en erwt (**Foto 4**). Voor de andere vijf objecten creëerden we mengsels met meer dan 20 soorten (**Tabel 1**). Die zaaiden we met verschillende zaaidichtheden in (**Foto 5**).

Bij één object coatten we het zaad met wormenmest. Wormenmest is, zoals de naam al suggereert, effectief het mest van regenwormen en een zeer rijke meststof. Bij een ander object werd de groenbemester tijdens het seizoen een aantal keren behandeld met een biostimulant dat de aanmaak van suikers in de plant zou bevorderen. Er zouden meer wortellexudaten zijn en daarop kan het bodemleven verder groeien.

Foto 4
Mengsel van
Japanse haver, erwt
en bladrammenas.

OBJECT	TOENAME STAMOMTREK T.O.V. JAPANESE HAYER	BOMEN ZONDER SCHEUTGROEI OP 24 JULI	AANTAL SCHEUTEN EIND 2024
1 Japanse haver	100	5	6
2 Japanse haver + erwten + bladrammenas	105	1	5
3 Uitgebreid mengsel >20 soorten aan 200 kg/ha	108	1	4
4 Uitgebreid mengsel > 20 soorten aan 100 kg/ha	102	6	5
5 Uitgebreid mengsel > 20 soorten + wormenmest	123	2	5
6 Echte haver, pluimgerst, erwten, boekweit, DSV Solarigol (mix) 200 kg/ha	151	1	10
7 Uitgebreid mengsel > 20 soorten + Microps (bio-stimulant)	113	1	9

Tabel 1 - Groeireactie van *Natyra* in het plantjaar op verschillende groenbedekkermengsels.

name hadden van de stamomtrek. Dat is **een eerste hoopvolle indicatie dat de bomen ook in 2025 sterker gaan groeien.**

In juli '24 beoordeelden we het aantal nieuwe scheutjes. Bij Japanse haver en de mix gezaaid aan 100 kg/ha waren er nog een aantal bomen die geen scheutgroei vertoonden. Ook dat is een parameter voor groei.

Vanaf 2025 volgen we ook de productie en vruchtmaat op. *Natyra* is een kleinvruchtig ras. Bij een vitaler gewas zal een gezonde bodem zich waarschijnlijk vertalen in een dikkere vruchtmaat.

Foto 5
Soortenrijk mengsel met meer dan 20 soorten gezaaid aan 200 kg/ha.

Natyra in volle groei?

Na twee jaar plantten we in het voorjaar van 2024 *Natyra* aan. Dat is van nature een zwakgroeiend ras waardoor we hopelijk snel verschillen in groei kunnen noteren.

Op het einde van het eerste groeijaar zien we effectief dat alle objecten met meerdere plantensoorten, uitgezonderd waar er slechts gezaaid is aan 100 kg/ha, een sterkere toe-

Foto 6
Phacelia, niet gewenst in een groenbedekkermengsel.

Soorten groenbedekkermengsels

De meeste groenbedekkermengsels die vandaag op de markt zijn, zijn mengsels die worden gebruikt als vanggewas. Vaak is de samenstelling beperkt tot twee tot vier soorten met vooral gele mosterd, bladrammenas en *Phacelia*. De kostprijs van die mengsels valt goed mee, maar met zo'n beperkt aantal soorten kun je niet spreken van een 'soortenrijk' mengsel. Daarmee doelen we toch eerder op een minimum van tien verschillende soorten, liefst uit zoveel mogelijk verschillende plantenfamilies.

Dergelijke mengsels zijn echter niet zo voor de hand liggend. In onze proeven werken we vandaag met verschillende zomermengsels en ook een winterharde wintermix.

I.p.v. een mengsel te kopen, kan je ook zelf gaan combineren. In de klassieke mengsels zit vaak een groot aandeel *Phacelia* (**Foto 6**) en die hebben we er niet graag tussen zitten. In het verleden hebben we immers vastgesteld dat *Phacelia* een waardplant is voor *Prathylenchus penetrans*, het aaltje dat bij fruitbomen schade kan veroorzaken.

Een plant die we wel graag in het mengsel zien, is de deeptill bladrammenas. In de meeste mengsels zit de klassieke bladrammenas. De deeptill bladrammenas vormt een zeer stevige wortel (**Foto 7**) die ook diep in de grond wortelt. Hij drilt als het ware een verdichte bodem open en wanneer de plant afsterft, is er meteen een diepe gang gemaakt voor andere wortels, water en lucht.

Foto 7

Wortel van een deeptill bladrammenas.

Wat na het planten?

We weten momenteel nog niet genoeg over het effect van herbiciden op het bodemleven. Er zullen zeker bepaalde middelen zijn die nefaster zijn dan anderen. Dat is één van de thema's die we op korte termijn in beeld willen brengen. Voorlopig adviseren we om de kruidbeheersing op de zwartstrook mechanisch aan te pakken met schoffelen, lintenmaaïen of zwenkmaaïen. Het zou immers jammer zijn dat we twee jaar investeren in een betere bodemstructuur en een actief bodemleven om dat nadien, door een verkeerde middelenkeuze, terug een deuk te geven.

Aangifte in de verzamelaanvraag valt onder code 749 (mengsel met één of meerdere vlinderbloemigen). Als er twee mengsels ingezaaid worden moet deze code ook bij de nateelt ingevuld worden.

Besluit

We kunnen met kleine stapjes proberen om de bodem terug levend te maken, maar het is een werk van lange adem. De investering van één of twee jaar tussenteelt met groenbemesters moet ons helpen om een gezondere en vitalere aanplant te bekomen die ook meer bestand is tegen extreme weersomstandigheden.

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

